

Jan Sturm

Van de voormalige Voorzitter a.i.

Mijn voorzitterschap van de VON zit erop! Op 25 april 1994 heeft de VON-ledenvergadering Sjaak Kroon als mijn opvolger gekozen. Ik hoor nu dus veilig thuis op het lijstje: *Voormalige Voorzitters van de Vereniging voor Onderwijs in het Nederlands dat ik hieronder laat afdrukken. (Na de jaartallen geef ik de toenmalige functie van de genoemden, voorzover ik me die herinner. Nu alvast excuses voor fouten.)*

Lijstje 1

Voormalige Voorzitters van de VON
(1969 - 1994)

Steven ten Brinke: 1969-1972; wetenschappelijk medewerker aan het Pedagogisch Didactisch Instituut van de Utrechtse universiteit
Koos Hennephof: 1972-1976; docent taalbeheersing aan de Utrechtse NLO
Hans Verweij: 1976-1979; docent taalbeheersing aan de Amsterdamse NLO
Peter Dekkers: 1979-1982; docent Nederlands aan een Utrechtse PA
Willem Mooijman: 1982-1985; docent drama en nascholer, verbonden aan de Utrechtse NLO
Sander van Gangelen: 1985-1986; onderwijzer aan een Amsterdamse basisschool
Gerrit Reitsma: 1986-1993; docent Nederlands aan een scholengemeenschap mavo/lbo in Lelystad; directeur van een middenschool in Woldendorp.

Zelf was ik tijdens mijn voorzitterschap universitair docent vakdidactiek Nederlands aan de Nijmeegse universiteit. Sjaak Kroon is universitair docent aan de Tilburgse universiteit.

Ik geef nog twee lijstjes; ik krijg er niet gauw genoeg van. Ik haal ze uit *Moer* 1971:1, de eerste *Moer* die ik in mijn kast heb staan. (Er bestaat ook een enigszins informele jaargang 1970: het Magazijn voor VON-teksten; als eerste verscheen daarin de min of meer legendarische oer-*Moer*, een gestencilde uitgave. Ik heb die jaargang niet.) Ik voeg tussen haakjes

iets toe aan de lijstjes in de hoop dat dat door niemand als 'heiligschennis' wordt opgevat: een aanduiding van de toenmalige functie van de genoemde, voorzover ik die meen te weten.

Lijstje 2

Dagelijks bestuur VON-Nederland (1971)

J.S. ten Brinke, voorzitter; (wetenschappelijk medewerker PDI RUU)
A. Oldersma, vice-voorzitter; (hoofd der school te Amsterdam)
A.P.P. van Kampen, secr.; (Leraar Nederlands v.h.m.o.)
J.G. Bijvoet, penn.; (Leraar Nederlands aan een Hilversumse PA)
mevr. Den Boom, (Kleuterleidster)
mej. J.S.J. van Dijk, (Docent taalbeheerser aan de Universiteit van Amsterdam)
H.J. Hollaar, (Leraar Nederlands aan een Rotterdamse PA)
W.P. Janssen.

Lijstje 3

Algemeen bestuur (1971)

Dagelijks bestuur plus
A. A. Backx
Mevr. V.M. Leenheer-Besnard, (Leraar Nederlands v.h.m.o.)
W. Lems
B. Smid (Leraar Nederlands aan een PA)
H.A.E. Willems

En nu een laatste lijstje: uit de laatst verschenen *Moer* (1994:2); ook daarin voeg ik functies toe.

Lijstje 4

Bestuur VON (1993)

Jan Sturm, voorzitter a.i. (Universitair docent Nijmeegse universiteit)
Maarten van Rooij, *secretaris* (Leraar Nederlands havo/vwo)
Ingrid Evers (Leraar Nederlands in opleiding)
Addie Gerritsen, *penningmeester* (Cursisten begeleidster Arbeidsvoorziening, Den Haag)
Mariet van Goch (Docent Nederlands aan een mbo-school, Breda)

Mariëtte Hoogeveen (Onderzoeker bij de vakgroep Nederlands aan de Nijmeegse universiteit)
 Jos Jaspers (Leerkracht aan een Nijmeegse basisschool)
 Frank Mulders (Docent Nederlands havo/vwo te Nijmegen)
 Hans van Oosterbosch (Directeur van een Ettense basisschool)
 Anja Swennen (Docent Nederlands aan een Deventer Pabo)

Lijstjes moeten natuurlijk niet alleen opgeschreven worden, hoe interessant ze op zichzelf ook mogen zijn, maar ze moeten ook – met wat grote woorden in deze context – geanalyseerd en geïnterpreteerd worden. Een volledige analyse en interpretatie streef ik niet na; ik beperk me tot een paar opmerkingen die me relevant lijken voor een korte terug- en vooruitblik; die hoor je als scheidend voorzitter te geven, dunkt me.

Wie *Lijstje 1* (het voorzitterschap) op zich in laat werken ziet daarin meteen de VON-slogan *Van kleuterschool tot universiteit* (= longitudinaliteit) min of meer weerspiegeld. De tweede slogan *Moedertaalonderwijs en toch geen Nederlands* (= latitudinaliteit) spreekt er niet uit. Tegelijkertijd valt mij op dat het voorzitterschap van de VON enerzijds nog nooit door een vrouw is waargenomen. Anderzijds dat het veelal door *opleiders* wordt vervuld: de eerste zeventien jaar is dat het geval; later komen er nog twee jaar bij. (19 jaar = 76% van de tijd). Verder kun je zien dat het voorzitterschap vanuit de ULO via de NLO en de Pabo na 15 in het basisonderwijs belandt; na 7 jaar is het via het voortgezet onderwijs weer terug op de ULO. De komende periode blijft het op de universiteit, maar niet op een ULO. En weer wordt het niet door een vrouw uitgeoefend. Er zijn twee duidingen mogelijk van deze ontwikkeling. Allereerst kan je aannemen dat het voorzitterschap een institutionele achtergrond 'verlangt' die ruimte biedt voor 'maatschappelijke dienstverlening'. Ten tweede zou je kunnen concluderen dat de VON een accent legt op de 'nascholing' van haar leden.

Lijstje 2 (het eerste Dagelijks Bestuur van de VON) beantwoordt aan de eerste slogan; de tweede slogan is in dit lijstje evenmin te herkennen als in het eerste, tenzij die 'verborgen' ligt achter de namen waarbij ik geen functie weet. Het DB bestaat voor 25% uit vrouwen en voor een even groot percentage uit opleiders. Vanuit de huidige gewoonten

bezien is de expliciete en gedifferentieerde aanduiding van vrouwen op zijn minst opvallend.

De combinatie van *Lijstje 2* en *Lijstje 3* (het eerste Algemeen Bestuur van de VON) verandert niet veel aan het bestaande beeld. Maar de schijn kan bedriegen omdat in *Lijstje 3* nogal wat gegevens over geslacht en functie ontbreken. (Ik neem aan dat B. Smid staat voor Bettie Smid.)

Nu *Lijstje 4* (het huidige VONbestuur). Afgezet tegen de slogans geeft het het vertrouwde beeld, al 'schoort' het op beide iets beter. Op de eerste wegen de aanwezigheid van het mbo (dat jammer genoeg inmiddels weer is verdwenen.) Op de tweede door de aanwezigheid van een docent die zich ook met andere vakken bemoeit. Het aandeel van de opleiders ligt op hetzelfde niveau als dat in het DB van de oprichters, maar het aandeel van de vrouwen ligt nu op de helft.

Waarom heb mijn lezers willen lastig vallen met deze lijstjes-exercitie? het antwoord is tamelijk eenvoudig.

In mijn eerste *Van de voorzitter a.i.* stelde ik een viertal samenhangende doelen aan mijn voorzitterschap. Ik vat ze kort samen.

1. De bestaande bestuurlijke problemen oplossen.
2. De vervagende VONner weer *smoel* geven door op een of andere manier de ledenvergadering weer leven in te blazen.

Ik veronderstelde dat de VON pas dan weer haar stem krachtiger zou kunnen verheffen en dat pas dan het bestuur weer echt zou kunnen besturen. Het tweede doel concretiseerde ik als volgt.

3. Binnen twee jaar is er weer een tamelijk vaste groep van tenminste 25 VON-leden (exclusief bestuurs- en redactieleden) die bereid is twee keer per jaar met het bestuur te discussiëren en te debatteren over bestaande en gewenste ontwikkelingen in het moedertaalonderwijs en de manier waarop de VON daarop invloed kan en moet uitoefenen.
4. Binnen twee jaar is er een vlottende groep van ten minste 40 VON-leden die bereid is eenmaal per jaar aan een thema-bijeenkomst deel te nemen.

Die twee concrete doelstellingen hebben we niet kunnen bereiken. De ledenvergaderingen zijn in de afgelopen twee jaar – afgezien wellicht van de eerste – slecht bezocht; de themamiddagen eveneens.

Dat is natuurlijk een jammerlijke constatering. Aan de andere kant ben ik de mening toegedaan dat we vooruitgang geboekt hebben als we naar de eerste twee doelen kijken. De bestuurlijke problemen zijn goeddeels opgelost. Qua samenstelling van het bestuur zitten we kennelijk – zie als 'bewijs' de 'lijstjes' – weer dicht bij de opvattingen van de 'founding fathers and mothers' en passen we binnen de traditie. De financiële paniek is weggeëb; de relatie tussen bestuur en Moerredactie is genormaliseerd. En de VON wordt weer lastig gevonden. Toen de VON 10 jaar bestond en zich volgens de toenmalige analyses in een crisis bevond, luidde het advies van inspecteur Jan Naeff, beslist geen stoker, radicaal of revolutionair:

De vaart, het élan is eruit bij de VON. In de beginjaren dacht ik: 'die VON gaat zo hard, daar moet je als ambtenaar het oog op houden'. Maar nu ... VON zou lastiger moeten zijn. (VON-kalender augustus 1980)

Er bestaat dus onmiskenbaar een spanning tussen het tweede doel en de twee concretisering ervan. Die spanning kan op twee manieren veroorzaakt zijn. Allereerst kunnen de twee concretisering *geen eigentijdse* concretisering *zijn*; wellicht heb ik te veel naar het verleden gekeken en 'herbronning' als een panacee gezien. Dan ligt er voor het bestuur de taak om op zoek te gaan naar adequatere concretisering van de tweede doelstelling. Het kan ook zijn dat twee jaar te kort is om die concretisering te realiseren. Dan ligt er voor het bestuur de taak er verder te werken aan te werken.

Ik heb het als aangenaam en spannend ervaren om twee jaar voorzitter van de VON te zijn. Ik ben Sjaak Kroon zeer dankbaar dat hij de hamer heeft willen overnemen. Als de VONers het goed vinden wil ik nog enige tijd als lid in het bestuur meewerken. Ik merk het wel.

Van de 'nieuwe' voorzitter

Onder agendapunt 5.2.3 van de VON-ledenvergadering op 23 april 1994 ben ik door de acht aanwezige leden (inclusief bestuursleden) bij acclamatie gekozen als VON-voorzitter. Het geringe aantal decibellen dat door genoemd applaus werd geproduceerd, staat in mijn perceptie voor een van de cen-

trale vragen waarmee de VON geconfronteerd wordt: hoe kunnen VON-leden nauwer bij het reilen en zeilen van de vereniging worden betrokken dan 'alleen maar' als Moer-lezer. Ik heb daar geen pasklaar antwoord op – ik ben tenslotte zelf ook vanaf 1977 alleen maar Moer-lezer geweest – maar zal de vraag in ieder geval hoog op de bestuursagenda plaatsen.

Het perspectief van waaruit ik dat doe, betekent zeker geen breuk met het verleden. De verenigingen en organisaties op het gebied van het onderwijs in het Nederlands als eerste en tweede taal (in Nederland en Vlaanderen) bevinden zich in een fase van heroriëntatie en beweging. In dat verband lijkt me een duidelijk eigen gezicht van de VON van groot belang, echter zonder daarbij strategische samenwerking met verwante organisaties op voorhand uit te sluiten.

Tijdens de vergadering van 23 april heb ik me kort aan de aanwezige leden voorgesteld – een vreemde ervaring als de meeste aanwezigen je al kennen. Met een beperkte bloemlezing uit de bij die gelegenheid gedane mededelingen sluit ik dit eerste stukje 'van de voorzitter' af.

Ik ben 40 jaar, dialectspreker, woonachtig in het Noordlimburgse Middelaar en lid van de VON sinds 1977, het jaar waarin ik nog tijdens mijn studie Nederlandse Taal- en Letterkunde aan de KU Nijmegen, samen met Herman Giesbers en Rudi Liebrand, voor het eerste een stukje schreef voor Moer. Later ben ik ook lid geworden van de Vereniging van Leraren in Levende Talen en de Vereniging voor de Didactiek van het Nederlands – beter gezegd: abonnee op *Levende Talen* en *Spiegel* geworden. Mijn studie Nederlands heb ik afgesloten met een onderzoek naar dialect en school. Na een jaar gewerkt te hebben als leraar Nederlands te Zutphen kreeg ik een baan als onderzoeker bij het Instituut Algemene Taalwetenschap van de KUN. Het betrof een onderzoek naar de relatie tussen taalwetenschap en moedertaalonderwijs (om het maar eens heel kort te zeggen) waarop ik in 1985 promoveerde met 'Grammatica en communicatie in het onderwijs Nederlands'. Inmiddels werkte ik toen al weer ruim een jaar bij het Werkverband Taal en Minderheden van de Tilburgse Letterenfaculteit. Daar heb ik me in de afgelopen 10 jaar beziggehouden met het onderwerp meertaligheid en taalonderwijs, geconcretiseerd in projecten over interculturele taalbeschouwing, taalverschuiving en taalverlies en reacties van standaardtaalonderwijs op meertaligheid. Daarnaast ben ik actief geweest als lid van

Medezeggenschapsraad en het Bestuur van de basisschool van mijn kinderen en als voorzitter van de voormalige Veldadviescommissie voor de Leerplanontwikkeling Moedertaal (VALO-M). Thans ben ik lid van de Bestuursraad van het Instituut voor Leerplanontwikkeling SLO, redacteur van Spiegel en lid van de stuurgroep van het International Mother Tongue Education Network (IMEN) en de International Association of Research in Mother Tongue Education (MTE/PLM).

Ik zou niet willen suggereren dat er uit het bovenstaande direct een programma – of ‘missie’ zoals dat modern heet – voor mijn voorzitterschap is af te leiden. Het geeft in ieder geval wel een indruk van waar ik me mee bezighoud en ik acht het niet uitgesloten dat met name het in die context centrale aspect meertaligheid ook in mijn activiteiten als voorzitter van de VON een belangrijke rol zal spelen.

Sjaak Kroon
23 juni 1994

Nieuwe bestuursleden

In VON-info in *Moer* 1992:5 presenteerden de bestuursleden zich aan de leden via een zelfportret. Inmiddels is het bestuur met twee leden uitgebreid. Zij presenteren zich hieronder.

Idealen

Zoals je hebt kunnen lezen, staat mijn naam al geruime tijd in het colofon van *Moer*. Sinds juni 1993 woon ik de vergaderingen van het bestuur van de VON bij. Na een paar vergaderingen bleek dat de secretaris ermee ophield. Er moest een nieuwe secretaris komen en ik meldde mij als vrijwilliger. Vanaf september 1993 ben ik in functie. Het is gebruik bij de VON dat bestuursleden zich voorstellen in de VON-info. Door omstandigheden is dat er wat mij betreft nog niet van gekomen. En nu, na bijna anderhalf jaar, vind ik het een beetje eigenaardig om me voor te doen als ‘nieuwkomer’. Veel secretarissen halen een termijn van anderhalf jaar niet. Welbeschouwd ben ik nu eerder een ‘ouwe rot’ dan een ‘nieuwkomer’. Vandaar dat ik volsta met het vermelden van enkele personalia.

Ik ben in 1988 afgestudeerd in Nijmegen en mag mij sindsdien ‘vakdidacticus’ noemen. Vanaf mijn af-

studeren heb ik in het voortgezet onderwijs gewerkt. Ik heb lesgegeven aan leerlingen van HAVO en VWO. Mijn voorkeur ging en gaat uit naar de bovenbouw. Bij de VON besteed ik dan ook aandacht aan de invoering (althans voorbereiding) van VOII. Sinds 1 augustus jongstleden werk ik aan de PABO van de Rijkshogeschool IJsseland. Na al het inleeswerk tijdens de zomervakantie ben ik me hevig gaan interesseren voor het basisonderwijs (ook hier weer met name de bovenbouw).

Een bestuurslid moet natuurlijk ook een ‘streven’ hebben en dat heb ik. Het is mijn streven de VON-principes met woord en daad te verdedigen en promoten in deze turbulente tijd waarin veranderingen vooral ‘snel’ moeten en waarin ‘kwaliteit’ is verworven tot een woord zonder betekenis dat nu eenmaal regelmatig genoemd wordt in rapporten over onderwijs(veranderingen). Dit klinkt wellicht zwaar en obligaats, maar zo gaat dat nu eenmaal met ‘idealén’.

Maarten van Rooij.

Jos Jaspers is volledig bevoegd onderwijzer en werkt vanaf 1967 in het basisonderwijs. Daarnaast heeft hij veel na- en bijscholingscursussen gedaan. Hij heeft een leergang spelling gepubliceerd en is actief in projecten (PPON/Cito) omtrent informatieverwerving en lees- en luisterteksten en woordkennis.

Enkele personalia:

Naam:	Jos Jaspers
Adres:	Oranjesingel 57 6511 NP Nijmegen
Geboortedatum:	17-12-1944
Geboorteplaats:	Gouda
Telefoon:	080-236136
Huidige school:	De Weteringshof Nijmegen

NAJAARSLEDENVERGADERING

V O N

VERENIGING VOOR HET ONDERWIJS IN HET NEDERLANDS

Bestuur

Agendavoorstel

Datum: Zaterdag 26 november 1994

Tijd: 10.30 - 13.00 uur

Plaats: Utrecht Domstadacademie

- Opening door de voorzitter
- Vaststelling van de agenda (Stuk L94.2-1)
- Verslag van de ledenvergadering d.d. 23 april 1994 (Stuk L94.2-2)
- Mededelingen
 - VON Jubileum
 - Veldadvisering
 - Contributie
 - Relatie VON België
 - Kascommissie
- Bestuursverkiezing

Verkiezing van nieuwe bestuursleden

Toelichting: Op grond van Artikel 6.3 van het HR kandideert het bestuur Frank Mulders en Hans van Oosterbosch als bestuurslid.

Beiden stellen zich voor.

Gelegenheid tot het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

Verkiezing
- Concept Begroting Moerredactie
- Beleid:
 - Concepttekst Beleidsnotitie
 - Bijlagen
 - Activiteitenplan 1995 - 1996
 - Integrale Regeling Bestuur Redactie
 - Samenwerking
 - Feedbackregeling
- Wat verder ter tafel komt
- Rondvraag
- Sluiting

Als je je aanmeldt bij het bureau, krijg je de vergaderstukken tijdig toegestuurd.

Routebeschrijving

De Domstadacademie ligt op 9 minuten lopen van de *achteruitgang*, aan het Jaarbeursplein, van het Centraal Station in Utrecht.

Als je de trap afkomt, steek je schuin naar rechts het Jaarbeursplein over; dan steek je de brede verkeersweg over die erlangs loopt (de Croeselaan) en ga je naar rechts. Na ongeveer 50 meter ga je links de Graad van Roggenweg in. Rechts van je loopt de trambaan. De eerste, beveiligde oversteek gebruik je. Ongeveer in het verlengde daarvan ligt de Koningsbergerstraat. De Domstadacademie ligt aan de linker kant daarvan.